

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОБМЕЖЕННЯ РОЗВИТКУ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: КОНСТРУКТИВНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ¹

Нещодавно вийшла друком ґрунтовна колективна монографія “Система накопичувального пенсійного забезпечення в Україні: соціально-економічний вимір і захист пенсійних накопичень” за редакцією доктора економічних наук, професора Н.М. Шелудько.

Постановка проблеми авторами саме в такому ракурсі обумовлена низкою обставин:

1. У перспективі демографічна ситуація в Україні спричинить колапс солідарної пенсійної системи. Зараз в країні налічується близько 11 млн осіб – платників єдиного соціального внеску та близько 11 млн пенсіонерів. Співвідношення 1 : 1 (тобто на одного пенсіонера припадає один працівник) є небезпечним.

2. Бюджет Пенсійного фонду України є довготривало дефіцитним, його фінансова спроможність потребує підтримки з держбюджету.

3. Перманентний процес реформування системи пенсійного забезпечення не вирішив проблему дисбалансів і не оптимізував розмір пенсійного забезпечення.

На думку авторів монографії, наявні диспропорції у системі пенсійного забезпечення вже сьогодні потребують комплексних дій. Збалансувати солідарну систему без розвитку накопичувальної складової в умовах наростаючих соціодемографічних дисбалансів неможливо.

Нині в Україні солідарна пенсійна система може забезпечити близько 40% заміщення заробітної плати. Кращий результат досягається, коли солідарна складова підтримується накопичувальною. Накопичувальні пенсії можуть доповнити солідарні ще на 15–20%. Сумарно це дозволило б забезпечити розмір пенсії, який отримуватиме особа, на рівні 60% її заробітку, що відповідатиме середньоєвропейському рівню.

Для авторів монографії, знаних і авторитетних дослідників академічних наукових установ, відомих та компетентних фахівців фінансового ринку, професійні інтереси яких безпосередньо дотичні до накопичувальної сфери пенсійного забезпечення, реформа пенсійної системи з акцентом на накопичувальну складову не є предметом дискусій. Це об’єктивна необхідність, прагматичний і конструктивний шлях. Наскрізна логіка монографії полягає в тому, що альтернатива продовженню реформи відсутня. Саме ця обставина викликає довіру до змістовної частини монографії, авторських висновків і пропозицій.

¹ Рецензія на монографію: Система накопичувального пенсійного забезпечення в Україні: соціально-економічний вимір і захист пенсійних накопичень / за ред. Н.М. Шелудько. Київ: Академперіодика, 2023. 122 с.

На початку книги автори поставили низку конкретних запитань, на які потім дали конструктивні й обґрунтовані відповіді. Таке враження забезпечує логіка структурування та наповнення монографії: у першому розділі розглянуто концептуальні основи формування накопичувальної системи; у другому – висвітлено перспективи розміщення пенсійних накопичень. Два останні розділи містять обґрунтування інструментарію обмеження ризиків пенсійних накопичень.

Таку логіку побудови монографії сформували вагомий науковий доробок авторів і їхній значний практичний досвід у колі досліджуваних проблем. Автори розглядають актуальність накопичувальної складової у широкому соціально-економічному та демографічному контекстах, що у кінцевому підсумку дозволило сформулювати чіткі відповіді на запитання: яка нинішня позиція, які перспективи й обмеження для подальшого реформування, як забезпечити позитивну системну динаміку інститутам накопичувальної складової та надійність управління пенсійними накопиченнями.

Необхідно підкреслити методологічну особливість рецензованої монографії, яка полягає в тому, що пенсійні фонди накопичувального рівня як соціальні інститути не тільки є важливими, але й незамінними для розвитку національної економіки. Наскрізним є переконання авторського колективу в тому, що недержавні пенсійні фонди іманентні сучасному етапу суспільного розвитку. Внаслідок тиску демографічного фактора на бюджет, який посилюється протиріччями парадигми суспільного добробуту, потребують оновлення інституціональні складові пенсійного забезпечення.

Автори визнають, що у нинішньому економічному та соціальному середовищі складно розвивати інституціональне підґрунтя функціонування недержавних пенсійних фондів. Проте авторські пропозиції націлені на створення ефективних механізмів регулювання недержавної складової пенсійної системи.

Таким чином, монографія не лише охоплює широкий спектр актуальних проблем накопичувального компонента пенсійної системи, але й містить раціональне та конструктивне бачення для вирішення практичних завдань і буде корисною для професіоналів, науковців, практиків, урядовців.

О.В. Васюренко,

д-р екон. наук, проф.,

завідувач кафедри Київського університету інтелектуальної власності та права

НУ "Одеська юридична академія",

Харківське шосе, 210, Київ, 02121, Україна,

email: vasurenko@i.ua,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3225-0744>

O.V. Vasiurenko,

Doctor Habil. in Economics, Professor,

Head of the Department of Intellectual Property and Law of the Kyiv University

National University "Odesa Law Academy"

210, Kharkiv highway, Kyiv, 02121, Ukraine,

email: vasurenko@i.ua,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3225-0744>